

ОСОБЛИВОСТІ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ Й ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ В УКРАЇНІ

FEATURES OF LEGISLATIVE REGULATION AND LEGAL FRAMEWORK FOR PUBLIC PROCUREMENT IN UKRAINE

Швидка Т.І., д.ю.н., доцентка,

доцентка кафедри господарського права

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Стаття присвячена вивченню важливого елементу економічної політики держави, яким виступає інститут публічних закупівель. Констатовано, що таке значення і важливість його пояснюється тим, що через здійснення закупівель відбувається задоволення потреб держави. Розглянуто й проаналізовано законодавчу базу у сфері регулювання публічних закупівель в Україні. Обґрунтовано, що правове регулювання публічних закупівель є надзвичайно важливим державним інструментом, який має використовуватися за певних умов і чітко визначеними правилами, прописаними в нормативних актах, а також сприяє формуванню чітко налагодженої системи закупівель.

Глобалізація економіки, яка нині визнається одним із провідних векторів і ключових факторів сталого розвитку, передбачає наближення вітчизняного законодавства до законодавства ЄС, тому важливим є вивчення й запозичення європейського досвіду й гармонізації вітчизняного законодавства із законодавством ЄС.

На сьогодні базовим актом у системі правового регулювання публічних закупівель на території України вважається Закон України «Про публічні закупівлі». Цілком логічно, що при формуванні підзаконної бази нормативно-правового регулювання досліджуваної сфери за основу беруть положення згаданого акта. Однак при цьому варто пам'ятати, що здійснення закупівель в окремих галузях економіки має певні особливості, а тому необхідно зважати на спеціальні законодавчі акти у цих сферах, які складають окремий пласт. Мова йде про оборонні закупівлі, закупівлі у сфері медичного обладнання, фармацевтичній сфері, будівництві тощо. Отже, беручи до уваги той факт, що в них враховується специфіка, дана стаття присвячена розгляду саме спеціальних законодавчих актів.

Передусім наголосимо, що на сьогодні сфера публічних закупівель, на жаль, є досить корумпованою, а з практичної точки зору реалізація процедур закупівель має багато прогалин. Як наслідок, при здійсненні закупівель порушуються законодавство й умови конкуренції, а отже, і доволі часто має місце витрачання зайвих коштів з державного бюджету. Виходячи з цього, розгляд саме законодавчого й правового регулювання цієї сфери є доволі актуальним питанням сьогодення.

До речі, постановам Кабінету Міністрів в структурі регулюючих актів відведено важливе місце. Однак у період дії на території України правового режиму воєнного стану, коли виникла необхідність видозмінити процедуру закупівель, у тому числі й для гарантованого забезпечення потреб оборони, їх роль ще підвищилася. В статті проаналізовано законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти, які прямо чи опосередковано зачіпають питання регулювання інституту публічних закупівель в різних сферах господарювання.

Поряд із національним законодавством у сфері регулювання публічних закупівель, не менш важливим є врахування умов Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, та інших міжнародно-правових угод, які мають обов'язковий характер і містять положення щодо способів взаємодії. Розглянуто акти Європейського Союзу, які необхідно брати до уваги при реалізації і впровадженні механізмів публічних закупівель.

Ключові слова: публічні закупівлі, законодавче регулювання публічних закупівель, державний механізм, нормативні акти, оборонні закупівлі.

The article is devoted to the study of an important element of the state's economic policy, which is the institution of public procurement. It has been established that this significance and importance is explained by the fact that the needs of the state are met through the procurement. The legislative framework in the field of regulation of public procurement in Ukraine is reviewed and analyzed. It is substantiated that the legal regulation of public procurement is an extremely important government instrument that must be under the certain conditions and clearly defined rules prescribed in regulations, and also contributes to the formation of a well-functioning procurement system.

The globalization of the economy, which is now recognized as one of the leading vectors and key factors of sustainable development, involves bringing domestic legislation closer to EU legislation, therefore it is important to study and borrow European experience and harmonize domestic legislation with EU legislation.

Nowadays, the basic act in the system of legal regulation of public procurement on the territory of Ukraine is the Law of Ukraine "On Public Procurement". It is quite logical that when forming the by-law framework for the legal regulation of the area under study, the provisions of the mentioned act are taken as a basis. However, it should be remembered that procurement in certain sectors of the economy has certain features, therefore it is necessary to take into account special legislative acts in these areas, which constitute a separate layer. We are talking about defense procurement, procurement in the field of medical equipment, pharmaceutical industry, construction, etc. Therefore, given the fact that they take into account the specifics, this article is devoted to the consideration of special legislative acts.

First of all, we note that today the sphere of public procurement, unfortunately, is quite corrupt, and from a practical point of view, the implementation of procurement procedures has many gaps. As a result, when carrying out procurement, legislation and competition conditions are violated, and therefore, quite often, excess funds from the state budget are spent. Based on this, consideration of the legislative and legal regulation of this area is a fairly pressing issue of the present.

By the way, resolutions of the Cabinet of Ministers have an important place in the structure of regulatory acts. However, during the period of martial law on the territory of Ukraine, when the need arose to modify the procurement procedure, including to ensure the guaranteed provision of defense needs, their role increased even more. The article analyzes legislative and by-laws that directly or indirectly affect the issues of regulating the institution of public procurement in various areas of business.

Together with national legislation in the field of regulation of public procurement, no less important is compliance with the terms of the Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their member states, on the other hand, and other international legal contracts that are binding and contain provisions on methods of interaction. The acts of the European Union are considered, which must be taken into account when realization and implementing the public procurement mechanisms.

Key words: public procurement, legislative regulation of public procurement, government mechanism, regulations, defense procurement.

Метою статті є загальний аналіз і дослідження законодавства у сфері здійснення публічних закупівель, написів основних нормативно-правових актів з урахуванням їх ієрархічної структури. Беручи до уваги останні події,

у статті зроблено огляд нововведень у законодавстві, пов'язаних із забезпеченням правового режиму воєнного стану, а також тим, що стосується закупівель для гарантованого забезпечення потреб оборони.

Постановка проблеми. Реалізація процедур публічних закупівель є доволі складним державним механізмом, що передбачає здійснення поетапних процедур в процесі реалізації, чітко визначених та врегульованих на законодавчому рівні. Отже, функціонування цього інституту має відбуватися за чіткими і зрозумілими правилами, прописаними в законодавстві. Більш того, реалії сьогодення вимагають особливої уваги до належності здійснення процедур закупівель, особливо у критично важливих сферах, як-от оборонна, медична, фармацевтична, будівельна тощо. Однак без знання й розуміння нормативного підґрунтя про належне регулювання публічних закупівель не може йти мова, як і про дотримання засад законності, що є основоположною складовою верховенства права.

Беручи до уваги глобалізаційні процеси в економіці, необхідність у зв'язку з цим наближення вітчизняного законодавства до законодавства ЄС, виникає потреба у вивченні та проведенні аналізу нормативної бази ЄС, приписами якої регламентуються публічні закупівлі, а також запозиченні європейського досвіду й гармонізації вітчизняного законодавства із законодавством ЄС.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання правового й законодавчого регулювання публічних закупівель неодноразово ставали предметом дослідження таких вчених, як Я. В. Пертруненко, В. К. Малолітнева, А. О. Олефір, А. О. Сошников, О. П. Віхров, Н. Б. Ткаченко, О. Г. Турченко, О. Л. Юдіцький та ін. Ознайомлення з їх наробками дає підстави стверджувати, що існує нагальна потреба в проведенні комплексного аналізу сучасного вітчизняного законодавства у сфері закупівель, яке вимагає модернізації, а також європейського досвіду, що дасть змогу запозичити найкращі практики задля налагодження системи закупівель і подолання, аж до повного нівелювання, правопорушень у цій сфері, яких (і про це вже йшлося) на цей час, на жаль, велика кількість. Щоправда, до вивчення окресленої проблеми ми звертаємося вже не вперше. Так, аналізу законодавчих актів з регулювання публічних закупівель в Європейському Союзі була присвячена наша стаття у співторстві із К. Халецькою «Шлях Європейського Союзу в регулюванні публічних закупівель» [9] (детальніше можна ознайомитися за посиланням). Сподіваємося, що попередні напрацювання й отримані в даній публікації результати сприятимуть вирішенню деяких проблем.

Виклад основного матеріалу. Україна є демократичною, соціальною, правовою державою [1], в якій проголошено і діє принцип верховенства права, що передбачає дотримання законності у всіх сферах суспільного життя. Реалізація цієї засади неможлива без неухильного й обов'язкового виконання (втілення в життя) приписів нормативно-правових актів. Проте поняття «нормативно-правовий акт» досить складне й емне, оскільки включає в себе всі законодавчі акти України. Так, відповідно до позиції Конституційного Суду України, викладеної в рішенні від 9 липня 1998 року № 12-рп/98, під терміном «законодавство» треба розуміти закони України, чинні міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також постанови Верховної Ради України, укази Президента України, декрети і постанови Кабінету Міністрів України, прийняті в межах їх повноважень і згідно з Конституцією України і законами України [2].

В умовах сьогодення, коли, як уже наголошувалося, у світі прискорилися глобалізаційні й інтеграційні процеси, з'являються різні форми співпраці між країнами, що, у свою чергу, є не лише вимогою часу, а й гострою необхідністю й запорукою досягнення прогресу в усіх сферах, бо сприяє економічному розвитку й урізноманітненню внутрішніх ринків. Сфера публічних закупівель не є винятком. Вона не лише зазнає впливу, а й швидко реагує на міжнародні тенденції, що, звісно, має відобразитися на

національному рівні. Зараз основним видом співпраці між державами визнається укладення міжнародних угод, які мають обов'язковий характер і містять положення щодо способів взаємодії.

Нагадаємо, що відповідно до статті 9 Конституції України чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України [1]. Більше того, ратифіковані у встановленому законом порядку договори мають перевагу над законами як нормативно-правовими актами вищої юридичної сили, а отже, їх роль у правовому регулюванні процедур публічних закупівель в Україні є суттєвою.

Вказане підтверджується й фактом обрання нашою державою європейського вектору розвитку, що знайшло відображення в Угоді про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію), ратифікованої відповідним Законом, прийнятим Верховною Радою України 16 вересня 2014 року. Зауважимо, що Угода про асоціацію всіма визнається основоположним документом, яким закріплюються головні напрямки співпраці між Україною та ЄС, визначаються шляхи й механізми імплементації *acquis communautaire* в наше законодавство, передбачається зближення національного законодавства з нормами права Європейського Союзу.

Принагідно додати, що сфері публічних закупівель присвячена глава 8 Угоди про асоціацію. Так, стаття 148 «Цілі» закріплює, що дана глава «передбачає забезпечення взаємного доступу до ринків державних закупівель на основі принципу національного режиму на загальнодержавному, регіональному й місцевому рівнях для державних контрактів і договорів концесії у традиційних галузях економіки, а також у комунальному господарстві. Це передбачає послідовне наближення законодавства України у сфері державних закупівель до *acquis* ЄС у сфері державних закупівель» [3]. Згідно з приписами згаданого акта вказане має супроводжуватися, по-перше, інституційною реформою, по-друге, створенням ефективної системи державних закупівель на основі принципів, якими регулюються державні закупівлі Сторони ЄС, а також понять та визначень, встановлених в Директиві 2004/18/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 31 березня 2004 року про координацію процедур з проведення тендерів на укладення контрактів на виконання робіт, постачання товарів і надання послуг і Директиві 2004/17/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 31 березня 2004 року про координацію процедур здійснення закупівель суб'єктами, що здійснюють свою діяльність у водному, енергетичному, транспортному та поштовому секторах [3].

Крім того, у сфері, що розглядається, важливе місце посідає також Угода Світової організації торгівлі про державні закупівлі (*Agreement on Government Procurement, GPA*), ратифікована Законом України від 16 березня 2016 року. Мета даного документа – досягнення більшої лібералізації та розширення світової торгівлі, а також покращення міжнародних засад здійснення світової торгівлі [4]. Завдяки долученню до даної Угоди українські компанії отримали право брати участь у державних закупівлях 45 країн-учасниць угоди GPA, серед яких країни ЄС, Японія, США, Корея, Тайвань, Сінгапур, Гонконг і Канада. Однак головне те, що на сферу державних закупівель Угода GPA поширює основний принцип COT – рівний доступ до ринків [5]. Отже, іноземцям надано повний доступ до українських державних тендерів, а українцям – до закордонних. Щоправда, іноземні компанії де-факто вже давно могли брати участь у публічних закупівлях в Україні, а ось для вітчизняних компаній завдяки ратифікації GPA відкрився глобальний ринок державних закупівель. Спираючись на це, можна сміливо стверджувати, що GPA має надзвичайно важливе значення для інтеграції України й розвитку конкурентних засад у сфері публічних закупівель.

Отже, спробуємо визначити, що ж являють собою публічні закупівлі. Як наголошує О. П. Віхрова, правові норми, які регулюють відносини у сфері здійснення публічних закупівель у своїй сукупності становлять окремий інститут господарського права – інститут регулювання державних (публічних) закупівель [6]. Вважаємо, що висловлене вченою заслуговує на підтримку. Аналогічної точки зору дотримується і В.К. Малолітнева, підкреслюючи, що інститут публічних закупівель як окремий господарсько-правовий інститут має власний предмет регулювання – відносини з придбання товарів, робіт, послуг, для задоволення потреб держави, територіальних громад та об'єднаних територіальних громад, вирішальну роль для кваліфікації відносин як таких, відіграють такі ознаки як витрачання державних коштів [7]. Погоджуємося із висновками науковиці про те, що динамічний характер даних відносин зумовлений низкою факторів, серед яких значний вплив мають передусім міжнародні зобов'язання України у сфері публічних закупівель [7], а також стосовно того, що питання регулювання процесу державних закупівель набуває нового теоретичного й практичного знання [7].

У контексті наведеного неабиякої ваги набуває теза Я. В. Петруненко, що, досліджуючи зарубіжний досвід регулювання публічних закупівель, одним із завдань сучасної реформи у сфері державної регуляторної політики в Україні виступає проведення дерегуляції у найбільш ефективний спосіб, оскільки завдяки цьому в державі будуть створені комфортні й стабільні умови для сталого розвитку усіх форм підприємництва та інших видів господарської діяльності, формування вільної ринкової економіки. Крім того, як влучно зауважує вчена, обрання оптимальної моделі дерегуляції дозволить уникнути свавілля з боку бізнесу, порушення прав споживачів, недобросовісної конкуренції тощо [8].

Отже, розглянемо приписи вітчизняного законодавства, присвячені регулюванню інституту публічних закупівель в Україні. Як уже відзначалося вище, базовим документом у цій сфері є Закон України «Про публічні закупівлі», положення якого суттєво впливають на регулювання відносин у сфері закупівель. Крім того, важливу роль у цьому відіграють закони України як нормативно-правові акти вищої юридичної сили. Варто відразу зазначити, що з часів здобуття Україною незалежності інституту державних (публічних) закупівель зазнав декількох реформ, у ході яких приймалися закони, які запроваджували різні механізми у сфері закупівель. Фінальною визнається реформа, що тривала з 2014 по 2016 рік і була пов'язана з необхідністю наблизити законодавство України до європейських вимог. До речі, саме дана реформа вважається однією з найуспішніших в Україні.

Так, результатом запланованих дій стало прийняття Закону України «Про публічні закупівлі», що набув чинності 19 лютого 2016 року і є чинним на даний момент. Відзначимо, що завдяки цьому покладено початок переведенню всіх закупівель в Україні в електронний формат, що, у свою чергу, дало змогу як контролюючим органам, так і громадськості в онлайн-режимі спостерігати за процесом здійснення закупівель. Додамо, що саме наявність у системі великого обсягу машиночитаних відкритих даних дає змогу швидко знаходити й аналізувати інформацію про закупівлі, а також проводити різні дослідження [10].

Крім того, Закон України «Про публічні закупівлі» (далі – Закон) визначає правові й економічні засади проведення закупівель товарів, робіт і послуг для задоволення потреб держави, територіальних громад й об'єднаних територіальних громад. Мета Закону, що розглядається, – забезпечення ефективного й прозорого здійснення закупівель, створення конкурентного середовища у сфері публічних закупівель, запобігання проявам корупції у цій сфері, розвиток добросовісної конкуренції. Цей Закон також має на меті адаптувати законодавство України до нормативної бази Європейського Союзу на виконання Угоди про асоціацію

[11]. Проте ключовим варто визнати те, що ефективність реалізації його положень може оцінити кожна зацікавлена особа.

Продовжуючи висвітлення питання, ще раз вкажемо, що його положення є основою для формування підзаконної нормативно-правової бази в досліджуваній сфері, складовою якої виступає Закон України «Про оборонні закупівлі». Згідно з положеннями акта під оборонними закупівлями мається на увазі здійснення державним замовником закупівель товарів, робіт і послуг, призначених для виконання державних програм у сферах національної безпеки й оборони, а також інших товарів, робіт і послуг для гарантованого забезпечення потреб безпеки і оборони [12]. Крім того, у ньому визначені загальні правові засади планування, порядок формування обсягів й особливості здійснення закупівель товарів, робіт і послуг як оборонного призначення для задоволення потреб сектору безпеки й оборони, так і для гарантованого задоволення потреб безпеки й оборони, а також порядок здійснення державного й демократичного цивільного контролю у сфері оборонних закупівель [12].

Однак головним для нас є те, що згаданий акт, як і Закон України «Про публічні закупівлі», націлений на гармонізацію національного законодавства із законодавством ЄС.

Не менш важливо розуміти й вплив обох вищезгаданих законів на сферу державних закупівель у практичній площині. Для цього необхідно проаналізувати їх положення. Ретельно вивчивши норми обох актів, можна стверджувати, що закупівля товарів, робіт і послуг оборонного призначення здійснюється державними замовниками відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі» з урахуванням особливостей, встановлених Законом України «Про оборонні закупівлі».

Для повноти висвітлення питання зауважимо, що дана сфера прямо чи опосередковано регулюється також положеннями Цивільного й Господарського кодексів, спеціальних законів України, як-от «Про захист економічної конкуренції», «Про захист від недобросовісної конкуренції», «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації» тощо. Звісно, що їх приписи мають враховуватися при здійсненні публічних закупівель у певній сфері господарювання, зокрема, у будівництві, фармацевтичній, науковій та інших сферах.

До речі, постановам Кабінету Міністрів в структурі регулюючих актів відведено важливе місце. Однак у період дії на території України правового режиму воєнного стану, коли виникла необхідність видозмінити процедуру закупівель, у тому числі й для гарантованого забезпечення потреб оборони, їх роль ще підвищилася.

Як приклад наведемо Постанову КМУ «Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування» від 12 жовтня 2022 року № 1178 [13]. Зважаючи на реалії й необхідність миттєвого реагування на дії агресора, нею встановлюються певні обмеження. Так, замовникам забороняється:

- здійснювати публічні закупівлі товарів, робіт і послуг у громадян Російської Федерації/Республіки Білорусь (крім тих, що проживають на території України на законних підставах);
- юридичних осіб, утворених і зареєстрованих відповідно до законодавства Російської Федерації/Республіки Білорусь;
- юридичних осіб, утворених і зареєстрованих відповідно до законодавства України, кінцевим бенефіціарним власником, членом або учасником (акціонером), що має частку в статутному капіталі 10 і більше відсотків (далі – активи), яких є Російська Федерація/Республіка Білорусь, громадянин Російської Федерації/Республіки Білорусь (крім тих, що проживають на території України

на законних підставах), або юридичних осіб, утворених і зареєстрованих відповідно до законодавства Російської Федерації/Республіки Білорусь, крім випадків, коли активи в установленому законодавством порядку передані в управління Національному агентству з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів [13].

Також замовникам забороняється здійснювати публічні закупівлі товарів походженням з Російської Федерації/Республіки Білорусь, за винятком товарів, необхідних для ремонту й обслуговування товарів, придбаних до набрання чинності цією Постановою [13].

Крім того, відповідно до Постанови № 1178 змінилася кількість процедур закупівель, які замовники можуть проводити в системі. Зокрема, відмінено переговорну процедуру закупівлі, відкриті торги з публікацією англійською мовою, однак залишилися відкриті торги українські, щоправда, вони також зазнали змін. Так, відкриті торги можуть відбуватись, якщо пропозицію подає навіть 1 учасник, тобто, якщо приходить на торги 1 учасник, аукціон просто не проводиться, а закупівля відразу переходить на період розгляду пропозиції [14]. Крім перелічених, даним актом передбачені й інші зміни.

Не можна оминати увагою й Постанову КМУ «Про питання оборонних закупівель» від 3 березня 2021 року № 363, якою затверджуються «Порядок планування, формування, особливості розміщення, коригування оборонних закупівель, здійснення контролю та звітування про їх виконання, а також оприлюднення інформації про оборонні закупівлі», «Порядок проведення переговорів та укладення державного контракту (договору) з єдиним виконавцем» й Типові державні договори (контракти) у сфері оборонних закупівель тощо [15].

Варто також згадати Постанову КМУ «Про Деякі питання здійснення оборонних закупівель на період дії правового режиму воєнного стану» від 11 листопада 2022 року № 1275, прийняту з метою забезпечення вимог правового режиму воєнного стану. Вона затверджує особливості здійснення оборонних закупівель на період дії правового режиму воєнного стану, «Порядок визначення предмета закупівлі під час здійснення закупівель продуктів харчування, послуг із забезпечення комплектами продуктів харчування, послуг щодо забезпечення харчуванням та послуг з організації харчування для особового складу Збройних Сил» і містить інші норми, що регулюють дане питання [16].

Серед актів КМУ варта уваги й Постанова «Про встановлення розміру плати за подання скарги та затвердження Порядку здійснення плати за подання скарги до органу оскарження через електронну систему закупівель та її повернення суб'єкту оскарження» від 22 квітня 2020 року № 292 [17].

Як впливає з наведеного, підзаконні нормативно-правові акти відіграють важливу роль у сфері публічних закупівель, що пояснюється належністю України до романо-германської правової сім'ї, для якої характерним є визнання їх невід'ємні функції у ієрархічній системі джерел права. Крім того, вони покликані деталізувати положення міжнародних угод, що стосуються публічних закупівель, законів України «Про публічні закупівлі» та «Про оборонні закупівлі» тощо..

Висвітлюючи питання, не можна не згадати й наказів міністерств і відомств. Так, Міністерство економіки України (розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства) як уповноважений орган у сфері публічних закупівель також видає у межах своїх повноважень відповідні

нормативно-правові акти. Згідно із наказом Міністерства економічного розвитку та торгівлі України «Про затвердження Порядку організації проведення допорогових закупівель у разі використання електронної системи закупівель» від 19 червня 2017 року № 892 визначаються правила організації проведення структурними підрозділами Міністерства економічного розвитку і торгівлі України допорогових закупівель товарів, робіт та послуг у разі використання електронної системи закупівель [18].

Наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України «Про затвердження Порядку визначення предмета закупівлі» від 15 квітня 2020 року № 708 встановлені правила визначення замовником предмета закупівлі відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі» із застосуванням показників цифр основного словника національного класифікатора України ДК 021:2015 «Єдиний закупівельний словник», затвердженого наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 23 грудня 2015 року № 1749, а також особливості визначення предмета закупівлі для окремих товарів, робіт і послуг [19].

Наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України «Про затвердження Порядку розміщення інформації про публічні закупівлі» від 11 червня 2020 року № 1082 закріплено процедуру розміщення інформації про публічні закупівлі, яка оприлюднюється на вебпорталі Уповноваженого органу у складі електронної системи закупівель, подання інформації, документів, звернень та скарг, одержання повідомлень через електронну систему закупівель [20].

Поширеними є також і рекомендаційні акти, які видаються Антимонопольним комітетом України, Міністерством економіки України та іншими органами й установами. Оформлюються вони найчастіше у вигляді рекомендаційних листів і роз'яснень. Зауважимо, що, не маючи обов'язкової сили, вони активно застосовуються органами й окремими службовими особами, яким вони адресовані.

Окреме місце посідає судова практика, а саме рішення Верховного Суду, які містять сталі правові позиції і будуть слугувати орієнтиром при розгляді справ, що стосуються процедури публічних закупівель. Хоча судова практика і не визнається джерелом права в Україні, але ч. 5 ст. 13 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» закріплює, що висновки щодо застосування норм права, викладені у постановках Верховного Суду, є обов'язковими для всіх суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить відповідну норму права [21; ст. 13].

Висновки. Отже, проаналізувавши положення вітчизняного законодавства й законодавства ЄС у сфері публічних закупівель, можна зробити висновок, що з огляду на фіксування значної кількості порушень законодавства у сфері публічних закупівель нині існує нагальна проблема в удосконаленні законодавчого регулювання. Крім того, українське законодавство в означеній сфері має досить розгалужений характер, а отже, потребує систематизації та подальшої модернізації, передусім задля гармонізації з європейським законодавством.

Водночас, позитивним аспектом є динамічність вітчизняної нормативної бази, що проявляється в частих змінах відповідних актів виходячи зі стану справ у суспільстві. Вбачається, що Україна в нормотворчому плані може бути взірцем для інших країн, що перебувають у стані реформування закупівельних процесів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України : Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 28.05.2024).
2. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням Київської міської ради професійних спілок щодо офіційного тлумачення частини третьої статті 21 Кодексу законів про працю України (справа про тлумачення терміну "законодавство") :

Рішення Конституційного Суду України від 09.07.1998 р. № 12-пн/98. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v012p710-98#Text> (дата звернення 28.05.2024).

3. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : ратифікована Законом України від 16.09.2014 № 1678-VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#n1136 (дата звернення 28.05.2024).

4. Угода про державні закупівлі ратифікована Законом України від 16.03.2016 р. № 1029-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_050#Text (дата звернення 28.05.2024).

5. Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA> (дата звернення 28.05.2024).

6. Віхров О.П. Правове регулювання державних закупівель як інститут господарського права. В кн.: *Роль публичной собственности в обеспечении социально-экономического развития Украины (к 20-летию основания Института экономико-правовых исследований НАН Украины): материалы Междунар. науч.-практ. конф.* (г. Донецьк, 18 сентября 2012 г.). Ин-т экономико-правовых исследований НАН Украины. Донецьк: Юго– Восток, 2012. С. 84–93.

7. Малолітнева В.К. Господарсько-правовий інститут публічних закупівель. Київ: ДУ «Інститут економіко– правових досліджень імені В.К. Мамутова НАН України», 2020. 412 с.

8. Петруненко Я.В. Господарсько-правові основи державних закупівель в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04. Одеса, 2013. 20 с.

9. Швидка Т. І. Халецька К.К. Шлях Європейського Союзу в регулюванні публічних закупівель. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 5. С. 157–160 DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-5/38> URL: http://www.lsej.org.ua/5_2023/38.pdf (дата звернення 28.05.2024)

10. Політика / Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=b4e8b008-18b0-486e-b8a4-9c70b60e0648&title=Politika> (дата звернення 28.05.2024).

11. Про публічні закупівлі : Закон України від 25.12.2015 № 922-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#n1039> (дата звернення: 09.11.2023).

12. Про оборонні закупівлі : Закон України від 17.07.2020 р. № 808-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/808-20#n55> (дата звернення 28.05.2024).

13. Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України "Про публічні закупівлі", на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування : Постанова Кабінету Міністрів України від 12.10.2022 № 1178. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/kp221178?an=1> (дата звернення 28.05.2024).

14. Еволюція законодавства України про публічні та оборонні закупівлі від витоків до сьогодні: нарративний аналіз. URL: <https://coorlynata.com.ua/evolucionia-zakonodavstva-ukraini-pro-publicni-ta-oboronni-zakupivli-vid-vitokiv-do-sogodenna-narrativnij-analiz> (дата звернення 28.05.2024).

15. Питання оборонних закупівель : Постанова Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 № 363. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/363-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення 28.05.2024).

16. Деякі питання здійснення оборонних закупівель на період дії правового режиму воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 11.11.2022 р. № 1275. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1275-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення 28.05.2024).

17. Про встановлення розміру плати за подання скарги та затвердження Порядку здійснення плати за подання скарги до органу оскарження через електронну систему закупівель та її повернення суб'єкту оскарження : Постанова Кабінету Міністрів України від 22.04.2020 № 292. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/292-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення 28.05.2024).

18. Про затвердження Порядку організації проведення допорогових закупівель у разі використання електронної системи закупівель : Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 19.06.2017 № 892. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0892731-17#Text> (дата звернення 28.05.2024).

19. Про затвердження Порядку визначення предмета закупівлі: Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 15.04.2020 № 708. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0500-20#Text> (дата звернення 28.05.2024).

20. Про затвердження Порядку розміщення інформації про публічні закупівлі: Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 11.06.2020 № 1082. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0610-20#Text> (дата звернення 28.05.2024).

21. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#n56> (дата звернення 28.05.2024).